

PRACTIJK EN PRINCIPES.
(BRIEVEN VAN B. R. BAKKER).

XII.

Aan mijn jongste collega.

Amice,

Zoo zachtjes aan ben jij al lang niet meer mijn jongste collega. Wij correspondeeren nu al, zij het met tusschenpoozen, meer dan een jaar en na jou hebben al weer dozijnen met hevig nerveuze gezichten beloofd of gezworen, dat zij de tandheekunde zullen uitoefenen naar hun beste weten en vermogen . . . enz.

Zoo zachtjes aan ben jij nu al een wijs man, — want je hebt nog eens nagegaan, wat je eigenlijk hebt beloofd; je hebt vastgesteld, dat dit eigenlijk eenige vanzelfsprekendheden zijn; je hebt ontdekt, dat het niet meevalt om inderdaad je belofte te houden en voor een financieel evenwicht te zorgen.

Nu je zóó ver bent, kunnen wij, dunkt me, onze briefwisseling wel gaan staken, — zij het dan, dat ik mij aanbevolen houd voor een kort berichtje bij belangrijke gebeurtenissen in je leven.

Dit wordt dus mijn laatste epistel en zal een antwoord zijn op je vraag hoe je de boekhouding in kunt richten.

Uit den aard der zaak hangt de keuze van een systeem van boekhouding nauw samen met de vraag, wat men uit de te houden boeken wil kunnen lezen. Mij wil voorkomen, dat uit een tandheekkundige boekhouding ten allen tijde op eenvoudige wijze moet kunnen worden opgemaakt.

1e. hoeveel de betrokkene bezit, (dus ook welke vorderingen en welke schulden hij heeft);

2e. hoeveel hij in een gegeven periode verdient, (bruto zoowel als netto);

3e. op welke wijze hij dat onder ten 2e bedoelde bedrag verdient.

In deze eischen ligt opgesloten, dat de boekhouding van een tandarts zoowel een commercieel als een vak-technisch karakter moet dragen.

Zonder twijfel kan dit doel op heel veel verschillende manieren worden bereikt. Op welke manier is van ondergeschikt belang mits er werkelijk en volledig boek wordt gehouden! Slechts door accuraat en systematisch boek te houden kan bezit en verdienste worden vastgesteld; beide zullen in vele gevallen aanmerkelijk geringer zijn, geloof ik, dan de uiterlijke staat, die vele der jongere tandartsen voeren, doet schijnen. Ik geloof *niet*, natuurlijk niet, dat zorgeloosheid in slechten zinnen stuurloos laat, — ik geloof, dat hun compas niet deugt, dat zij slecht boekhouden. Ik geloof, dat vele jongere tandartsen *minder* verdienen dan zij aan den fiscus opgeven; óók degenen, die in een zekere trots, stroopers, smokkelaars en van ouds alle staatsburgers eigen, meenen, dat zij „handig” den belastingambtenaar „niet alles vertellen.” En wie onder hen dit niet met mij gelooft, winne eens den raad in van een werkelijk deskundige op dit terrein om tot een zuivere berekening van zijn inkomen te geraken. Natuurlijk kan de deskundige dit ook niet zonder gegevens. Mijn eerste voorspelling nu is, dat dikwijls de noodige gegevens niet ter beschikking zullen zijn. Met name zal het noteeren der practijk-onkosten veel te wenschen over laten. Voor enkele weken bezocht ik een collega, met wien ik ongeveer gelijktijdig in Utrecht studeerde. Even dwaal ik nu af, omdat misschien het vertellen van mijn ervaring dit wel wettigt.

Mij viel n.l. op, in tegenstelling met véél andere, hoe in het oog *springend* keurig de werkkamer van dezen welhaast zijn zilveren jubileum vierenden vrind er uit zag en ik kon niet nalaten hem hierover mijn compliment te maken. Hij was zoo vriendelijk mij nog van alles en nog wat te laten zien en mij de verklaring te geven. Eens in de vier of vijf jaar, zei hij, wordt in mijn vacantie deze kamer ontruimd, en wordt hij behangen en geschilderd en de vloerbedekking enz. enz. vernieuwd om het even of *ik* dit noodig vind of niet.

Met de boekhouding heeft deze radicale maatregel alleen in zoo verre te maken, dat de aan deze groote beurt verbonden onkosten natuurlijk ook in vier à vijf jaren moeten worden afgeschreven. Maar daarom vertel ik dit niet; dit vertel ik jou, met je nu nieuwe spullen, alleen, om je in tijds over de wijs-

heid van deze uitnemende maatregel te kunnen laten peinzen, en om het aan ouderen over te vertellen, aan wie dit verhaal veel nut kan doen!

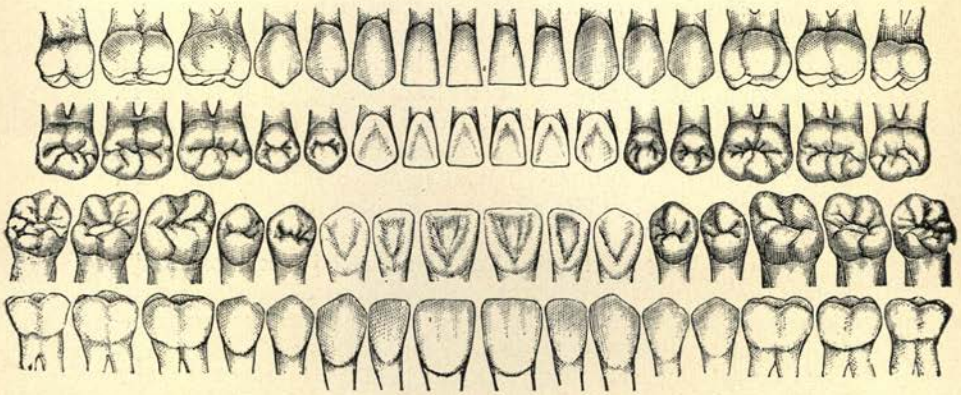
Jou wilde ik eigenlijk alleen van het onkosten-boek in die praktijk verslag doen. Zoo den geheelen werkdag door betaalt „meneer” uit zijn portemonnaie voor de praktijk niets en „mevrouw” denkt hieraan heelemaal niet. Aan het begin van de week kreeg „de juffrouw” een zeker bedrag, en hiervan betaalde zij: ten eerste het kasboekje zelf (30 cent), ten 2de een potlood (8 cent) enz. enz. — waaronder te verstaan: vracht voor een pakje, waschgoed, brandverzekering, bloemen wachtkamer, glazenwasscher, postzegels, en nogmaals enz. enz., en de juffrouw schreef heusch al deze betalingen wèl op — want Zaterdag moet de kas kloppen. Meneer zelf schrijft óók wel wat op; b. v. abonnementsgelden voor Cosmos, Items en T. v. T., en werkelijke reis- en verblijfkosten naar de jaarvergadering van de Maatschappij; kortom alles wat wordt uitgegeven omdat meneer X. tandarts is en de praktijk uitoefent, en hij anders niet zou uitgeven komt onder het hoofd „onkosten” terecht. Van het bedrag, dat aldus wordt bereikt, heb ik verbaasd gestaan. Natuurlijk moet dit alles van het bruto inkomen worden afgetrokken en valt dus buiten de som, waarvan inkomstenbelasting moet worden betaald.

Intusschen is het niet mijn bedoeling voor de uitgaven — boekhouding een handleiding te schrijven.

Lees omtrent een volledig systeem het artikel hierover van collega E. J. van den Berg in het T. v. T. (1918) of laat je door een vakman op weg helpen. Liever wil ik het nog even over de inkomsten boeking hebben, die hoogere eischen stelt zoowel commercieel als technisch. Vroeger al heb ik je eens gezegd, dat je aan den patiënt, aan collega's die misschien later op jou werk bij dien patiënt moeten voortbouwen en aan je zelf verplicht bent alle behandelingen bij den patiënt in kwestie, zorgvuldig te noteeren. Wil je dit inderdaad doen dan is om later vast te stellen, welke elementen *zij* hebt behandeld, het opmaken van een „status praesens” noodzakelijk. Dit is niet een uitvinding van een tandheelkundig schoolmeester amice; als deze maatregel nog niet bedacht was, zou het met het oog op tijdsparing zeer gewenscht zijn, dat men hem ontdekte. Met letters en cijfers kan men elk element afzonderlijk aangeven maar een overzicht krijgt men toch pas door een diagram te gebruiken. Hiervan zijn talrijke modellen in omloop; persoonlijk gebruikte ik voor conserveerend werk ingesloten figuur.

In de eerste plaats dienen hierin alle defecten met een felle kleur te worden aangetekend, b.v. met rood. Reeds aanwezige vullingen, voor de patiënt jou opzocht door een collega gelegd, worden met groen aangeduid. Dit kan „in klad” en met potlood op voor dit doel beschikbare kaartjes gebeuren, om het rustig en keurig in inkt naar de definitieve boekhouding over te brengen. Of men hiervoor nu losse kaarten gebruikt of een losbladig boek in de een of andere vorm is bijzaak. Een gebonden boek lijkt mij lastig. Lastig om later, soms na jaren, terug te vinden wat men van een patiënt noteerde. Een goed-

koopse oplossing, die mij uitstekend is bevallen, geeft de combinatie van bladen papier van gewone dikte, samen te houden in enkele mappen („ordeners”).

Dit brengt ons aan een afzonderlijk hoofdstuk, waarover, sedert er meer dan een tandarts op de wereld is, verschil van meening bestaat. Men kan niet zeggen, dat de verschillende vraagstukken, die hiermee in verband staan, hunne oplossing naderen. Men kan, dunkt mij voor het vaststellen van het honorarium nog steeds niet meer dan een paar algemeene regels geven, een paar factoren noemen, die op de hoogte van het honorarium invloed uitoefenen. In de eerste plaats noem ik als zoodanig, de dienst, die men den patiënt heeft bewezen, dan het meerdere of mindere gemak, waarmee de patiënt, gezien zijn inkomen, die dienst zal *kunnen* beloonen, en eindelijk moeite en kosten, die de tandarts zich voor het werk in kwestie heeft moeten getroosten.

De volgorde van deze factoren mag je ook rustig omkeeren;

voor wie *in goede trouw zakelijk rekent* blijft het resultaat hetzelfde. Hoewel ik drommels goed weet amice, dat het soms heel moeilijk is alle drie tot hun recht te doen komen, blijf ik deze grondslagen voor onze prijsberekening verdedigen. De Hema eenheidstarieven, die in sommige plaatsen hun entree maakten, sterken mij slechts in mijn overtuiging in dezen.

Maar hierover nu niet verder!

Zooals je ziet noteer ik op het rekeningsblad ook de tijd, die ik bij elk bezoek aan den patiënt besteedde. Dat het aantal guldens in de daarnaast staande kolom niet recht evenredig is aan het aantal minuten is je na het bovenstaande voldoende duidelijk. Patiënten meenen soms, dat het aantal bezoeken een maat levert voor de hoogte van den tandartsenrekening. Bij mogelijke bezwaren hunnerzijds kan het dan soms geen kwaad te doen zien, dat een bezoek en een bezoek nog niet hetzelfde is.

De teekening aan het hoofd van de rekening toont bovendien de patiënt heel duidelijk wat er allemaal aan zijn mond moest worden gedaan, hij kan later omdat je na volbrachte arbeid het rood zwart over schildert zien wat er alzoo door jou gedaan is, en als, zooals het noodlot dit zoo vaak wil, na enkele weken een groene vulling mocht uitvallen, dan ziet hij ook gemakkelijk in, dat jij hiervoor niet verantwoordelijk bent. Is dit een en ander eigenlijk al niet voldoende om het nut van een gedetailleerde boekhouding aan te toonen? In ieder geval zeg ik van dit onderdeel niet meer, want een van beiden: je leert het nooit, (zoo zijn er) of na een paar keer de verzuchting te hebben geslaakt: „had ik dat nou maar opgeschreven!” zul je tot de ontdekking komen, dat je technisch nooit te veel maar haast altijd te weinig noteert. Ging ik nu naar mijn hart te werk, dan zette ik ook nog een heele boom op over wat er van prothetische patiënten moet worden opgeschreven uit vak-oogpunt; het financieele laat ik hier even buiten. Maar eerlijk gezegd geloof ik, dat je dit toch niet zult doen en spaar ik mij dus de moeite een kaart tot je leering in te vullen. Laat mij volstaan met je te vertellen dat ik zelf voor een volle prothese behalve een teekening van boven- en onderkaak met harde en zachte plekken, spieraanzettingen enz., nog noteer gegevens omtrent leeftijd, lichamelijke gezondheidstoestand, geestelijke gesteldheid, (waaronder te verstaan wel of niet aanwezigheid der eigenschappen: zwaarmoedig, resoluut, onverschillig, veeleischend e.d.), prothetische ervaring, gezichtsvorm, kleur van huid, haren en oogen, spiertonus, sagitale en transversale kaakrelatie, proces-sus, tuberositas, pal.molle, tong, speeksel, enkele schedelmaten,

afdrukmethode en materiaal, modelmateriaal, merk en vorm en kleur der gebruikte tanden en verder omtrent alle technische bijzonderheden.

Over orthodontie praten we maar heelemaal niet, is 't wel? Ik weet er niets van, jij weet er niets van, ongeveer geen sterveling in ons land doet er iets aan, en waarom zou men dan gaan boekhouden?

Aangenomen, dat er in jou praktijk ongeveer op deze manier alles in de boeken, of op de kaarten komt, dan is de commercieele afwikkeling nog niet halfweg.

Van dien kant gezien is n.l. „in het boek” heel mooi, maar „in de kas” is beter. Als jij naar je beste vermogen je plicht hebt gedaan, zal de patient dit ook moeten doen, — hij zal moeten betalen. Dat hapert wel eens!

Aan die hapering is vaak niet veel te doen; hapering voorkomen is beter.

In de eerste plaats dien je voor een eenigszins uitgebreide, tijdroovende en dus kostbare behandeling je ervan te overtuigen, dat de patient zich van te voren deze kostbaarheid goed bewust is. Vele patienten stellen wel de vraag: „hoe veel zal mij dit zoo wat kosten?” Men behoeft hierin geen bewijs van wantrouwen te zien. In de jaren na den oorlog heb ik mij als regel gesteld ook ongevraagd en in geschikten vorm patienten mee te deelen op welk bedrag ik ten naastenbij de onkosten schatte, die hun te wachten stonden. In de laatste jaren ben ik hier toe overgegaan, maar toen werkte ik uitsluitend prothetisch, hier aan toe te voegen, dat betaling werd verwacht onmiddellijk na het beëindigen van het werk. Zeer zeker zullen veel collega's de meening zijn toegedaan, dat deze wijze van „zaken doen” niet alleen onmogelijk maar bovendien onethisch is. Hun inzicht kan ik niet deelen.

Als je nu nog zorgt te weten, dat de patiënt behalve bereid om je honorarium te voldoen, ook hiertoe in staat is, dan begin je vrij zeker gevrijwaard te worden tegen kwade posten. Dus vriend, wees ook hierin zakelijk, en zoek den weg om je omtrent het wel of niet solvent zijn van je toekomstige debiteur te oriënteren. Voor deze soort informaties zijn verschillende bureau's in ons land zeer voldoende toegerust. Versta mij wel: ik wil geen geldwolf van je maken. Ik heb er niets op tegen om soms „pro Deo” te werken, maar ik beslis dat graag zelf van te voren en laat niet achteraf de patiënt uitmaken dat ik liefdewerk verrichtte.

Afgezien nu van de groote verliezen, ook tegen de kleine

moet worden gewaakt. Zooals al zoo vaak gezegd — de hoofzaak van wat je „verkoopt” is je tijd. In een goed geregelde praktijk is een niet gehouden afspraak een schadepost. Men moet trachten deze tot een minimum terug te brengen. De z.g.n. afspraakbriefjes zijn een daartoe veel gebruikt hulpmiddel. Hierbij een model ingesloten.

CHRISTIEN M. C. DULLEMOND DR. DENT. SURG. TANDARTS HEERENSTRAAT 46 TELEF. 14402 SPREEKUR DAG.: 1-2 TANDREGULATIE ZAT.: 2-4 AFGESPROKEN UUR	
MA. DI. WO. DO. VR. ZA.	<i>2 April</i>
OM <i>3½ uur</i>	

Een dergelijk kaartje wordt dus den patiënt meegegeven. De tandarts schrijft dezen afspraak natuurlijk bovendien in het dagboek.

Voor persoonlijk gebruik heb ik hierop maar een ding tegen. Bij mij is n.l. de mogelijkheid lang niet uitgesloten, dat ik in mijn boek en op het kaartje niet precies hetzelfde noteer. Alleen hierom gebruik ik blocnotes met een stukje carbon. (Koklok No. 2 pen).

Het eigenlijke briefje krijgt de patiënt mee en het blauwtje blijft bij mij tot verificatie van het afsprakenboek en soms is het ook nog wel eens dienstig om patiënten, die den afspraak vergaten en het briefje verloren, te doen zien dat er toch een zéér bepaalde afspraak gemaakt werd.

Het is niet waarschijnlijk, dat je in de beginnende practijk consequent het contante betalingssysteem zult doorvoeren en dus zul je rekeningen moeten sturen. Daarom doe ik volledigheidshalve een formulier nog maar hierbij. Natuurlijk zijn er

Dullemond

Maan	1/	2 1/2
Woens		4
Za		11 1/4

M. Dullemond

reserveert tijd voor
tandheelkundige behandeling

Maandag	1/II	om 2 1/2
	3/II	om 4
		11 1/4

TANDARTS

tal van andere geschikte modellen. Je kunt het voor jou meest geschikte naar eigen behoeften construeeren, maar amice, doe mij een genoegen: zet op je nota's, zooals helaas sommige dokters doen, niet alvast gedrukt zegel f 0,10! Deze smakeloosheid kun je je patiënten besparen.

En als nu de rekening niet prompt wordt voldaan? Stuur dan na een van omstandigheden afhankelijke maar niet te lange termijn er een *gedrukt* formuliertje achteraan, waarvan hierbij ook een exemplaar.

B. R. BAKKER.

Tandarts.

In rekening met:

NAT. BANKVEREENIGING

POSTGIRO No. 31889.

L. S.

Ondergeteekende heeft de eer U mede te deelen, dat hij voornemens is te beschikken over het bedrag zijner nota d.d. 1 Jan. j.l. (f 64,—) op 15 Maart a.s. per Nat. Bankvereeniging, tenzij hiertegen uwerzijds overwegende bezwaren bestaan of U er de voorkeur aan mocht geven voor dien datum te remitteren.

Hoogachtend,

B. R. BAKKER.

Het gedrukt zijn van dit papiertje kan den debiteur doen inzien, dat je van orde houdt in je zaken en niet hem in het bijzonder van plannen tot niet-betalen verdenkt. Hij behoeft je deze herinnering dus niet kwalijk te nemen. Doet hij dit toch en

stuurt hij je met een nijdig briefje de f 64.— in huis, bedenk dan, dat een nijdige ex-debiteur beter is dan een wanbetaler, die vriendelijk tegen je grijnst. Mocht deze aanmaning geen gevolgen hebben dan laat je inderdaad op den aangegeven datum een quitantie presentereen. Laten wij hopen, dat het verschuldigde bedrag op die manier binnenkomt. Je hebt dan alleen wat extra-moeite gehad, maar de zaak is in orde. Komt ze onbetaald terug, verlies dan geen tijd méér, maar richt je onmiddellijk tot het incasso-bureau der Maatschappij, dat onder leiding staat van Mr. G. H. E. Nord Thomson, Turfmarkt 8, Leiden.

Beste kerel, ik hoop, dat je deze nuttige instelling nooit noodig zult hebben. Ik hoop, dat je veel mooi werk te wachten staat, dat je het met ambitie en liefde zult trachten uit te voeren, en dat je prompt voor al je werk een behoorlijke remuneratie zult ontvangen.

Met beste wenschen in alle verdere aangelegenheden voor jou en voor G.

t. t.
BAKKER.